

Plan van aanpak Update Groenbeleidsplan

Februari 2022

Dit document is een procesdocument, met als doel invulling te geven aan een update van het Groenbeleidsplan, dat als kapstok dient voor de inrichting, beheer en onderhoud van het openbaar groen in Heemstede.

1 Aanleiding

Het Groenbeleidsplan uit 2014 is toe aan een update. De update vindt plaats in een tijdsperiode waar groenvoorzieningen binnen een gemeente niet langer een luxe is, maar noodzaak. Naast de bestaande wet- en regelgeving speelt groen een toenemende belangrijke rol in uiteenlopende maatschappelijke opgaven. En groen spreekt tot de verbeelding bij de steeds actiever wordende inwoners.

Het Groenbeleidsplan bevatte goede elementen, maar het vindt te weinig aansluiting bij de huidige en toekomstige ontwikkelingen op het gebied van groen. Ook kan de **waarde van het groen** steviger en centraler worden geformuleerd en vertaald worden naar **belang van groen voor biodiversiteit, klimaatadaptatie en leefbaarheid**, zoals recreatie en sociaal welzijn. Daarnaast biedt deze update een kans voor het ontwikkelen van beleid dat aansluiting vindt in de huidige tendensen zoals het (sneller) kunnen verwerken van nieuwe inzichten in beleid.

Participatie, zowel intern als extern met betrokken organisaties, het maatschappelijk middenveld en de inwoners, is hierbij essentieel en komt tot uiting in één van de beleidsprincipes (zie hieronder) en als onderdeel van het proces om te komen tot een geüpdate Groenbeleidsplan (zie hoofdstuk 4).

De update gaat dus verder dan 'enkel' het bijschaven van bestaand beleid. Als eerste aanzet van dit proces zijn er **vier beleidsprincipes** geformuleerd voor de gemeente Heemstede¹.

Groen...

- ...draagt bij aan alle maatschappelijke opgaven**
- ...als basis voor inrichten, beheren en onderhoud**
- ...is er voor iedereen**
- ...doen we samen**

Binnen deze vier principes is steeds oog voor de maatschappelijke waarde en draagvlak, maar of het beleid en de principes waargemaakt kunnen worden binnen de middelen en mogelijkheden die er zijn. Het geüpdatete Groenbeleidsplan omschrijft de (beleids)afwegingen en (financiële) kaders en geeft richting.

Niet alles wat gewenst is, is (meteen) betaalbaar of uitvoerbaar. Prioriteiten met een duidelijke planning zijn nodig. De richting van het geüpdatete Groenbeleidsplan geeft ook houvast voor bijvoorbeeld bestekken en programma's van eisen. Deze prioriteiten, planning en andere details van uitvoering, beheer en onderhoud vinden hun plek in het **uitvoeringsprogramma**, dat wordt ontwikkeld na vaststelling van het geüpdatete Groenbeleidsplan.

Het idee is om van het geüpdatete Groenbeleidsplan een '**levend**' document te maken, met een aantal basiselementen die met enige regelmaat worden beoordeeld en bijgesteld waar

¹ Deze principes zijn geformuleerd op basis van een analyse van (recente) Groenbeleidsplannen van naburige gemeentes en van gemeentes waar een vooruitstrevend Openbaar Groenbeleid is geformuleerd. In het geüpdatete Groenbeleidsplan worden de gehanteerde termen in overleg met alle betrokken stakeholders duidelijk gedefinieerd en omschreven.

nodig de komende jaren. Het beleid wordt zo up-to-date gehouden, met een bijbehorend, aansluitend uitvoeringsprogramma. Een Groenbeleidsplan als 'levend' document betekent onder meer dat een vooraf bepaald eindbeeld voor het groen lastig geformuleerd kan worden.

Het openbaar groen, zoals de openbare tuinen, parken, groenstroken, dorpsranden, speelplaatsen, schoolpleinen, lanen en waterelementen vormen een samenhangend geheel vormen. passend bij de uitstraling van Heemstede Zo blijft het **Heemsteeds groen voor plant, dier en mens.**

Dit Plan van Aanpak beschrijft de stappen die nodig zijn om te komen tot dit levend document. Het Plan van Aanpak wordt door het College vastgesteld en zal daarna starten.

2 Waarom deze update van het Groenbeleidsplan?

Openbaar groen was altijd al het visitekaartje van Heemstede, maar het wordt steeds belangrijker. Denk aan de behoefte van mensen om tijdens de lockdown de natuur op te zoeken voor mentale ontspanning. Of het belang van groen als buffer voor weersextremen, of als compensatie van CO₂ uitstoot.

Bij actuele ontwikkelingen waar het groen een prominente rol speelt zijn bijvoorbeeld:

- Toenemende hittestress en wateroverlast
- Toenemende noodzaak aan vergroening als compensatie van CO₂ uitstoot
- Nieuwe ondergrondse functies komend vanuit thema's als de energietransitie (bijvoorbeeld vormen van water-koudeopslag in de bodem en toenemende vraag van laadpalen)
- Het creëren van robuuste ecologische verbindingen in Heemstede
- Inbedding van ecologie in beleid
- Biodiversiteit versus eenheid en historie

Inwoners/betrokkenen kijken met andere ogen naar het groen:

- Meer bewustzijn over groen en daarmee veranderende wensen (zoals biodiversiteit)
- Groeiende betrokkenheid en interesse (adoptie)
- Veranderende rol van de overheid

Kortom: er is veel druk op het openbaar groen, zowel ondergronds als bovengronds. Deze mogelijk 'schurende' ontwikkelingen zullen eerder toenemen dan afnemen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het ondergronds bestemmingsplan dat veel invloed zal hebben op de ondergronds beschikbare ruimte. Doel van het geüpdatet Groenbeleidsplan (vanaf hier Groenbeleidsplan) is dan ook om een haalbare (doel en middelen) balans te vinden.

3 Kaders en afbakening

Er zijn verschillende beleidsmatige kaders die invloed hebben op het Groenbeleidsplan. Denk aan Rijks- en provinciaal beleid en het eigen gemeentelijk beleid².

Een kwalitatieve en kwantitatieve verkenning van het openbare groen op wijkniveau staat gepland voor 2022 en biedt een heldere nulmeting voor het uitvoeren van het geüpdatete Groenbeleidsplan.

Daarnaast heeft Natuurlijke Zaken in opdracht van de gemeente een verkenning van ecologie in Heemstede uitgevoerd in 2020, met daaruit voortvloeiende aanbevelingen die zijn vastgelegd in de Nota Ecologie (vastgesteld in 2021).

Ook zijn er verschillende (in- en externe) beleidsdocumenten en programma's geschreven (denk hierbij aan Nota Duurzaam Heemstede en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma, Programma Water, etc.), die inhoudelijk zeer relevant zijn.

De beheer- en onderhoudsplannen vloeien voort uit het Groenbeleidsplan en komen samen in een concreet uitvoeringsprogramma, maar maken (nog) geen onderdeel uit van het geüpdatete Groenbeleidsplan. Onderdelen (ook wel beoogde producten genoemd in onderstaande tabel) die wél onderdeel uitmaken van de geüpdatete Groenbeleidsplan zijn opgesomd in tabel 1.

Beleidsvelden relevant voor Groenbeleidsplan ³	Beoogde producten als onderdeel van Groenbeleidsplan
Bomenbeleid	Kapbeleid (evaluatie in 2022)
	Keuze bomen soortenlijst (2022)
	Omschrijving PvE-standplaatsverbetering (2023)
	Ondergronds bestemmingsplan (2023)
	Laanbomenstructuur (update 2023)
Groenonderhoud	Wijkscan als nulmeting voor wijkplannen (2022)
	Beheerplan bos (update in 2024)
	Beheerplan Meermond (2024)
	Visie begraafplaats (2022)
	Visie kinderboerderij (2024)
	Beheerplannen (particuliere) landgoederen (diverse jaartallen)
Ecologie en biodiversiteit	Biodiversiteitscan (2022, extern)
Klimaatadaptatie	Hittestresskaart (gerealiseerd in 2021)
	Grondwaterkaart (gerealiseerd in 2021)
Welzijn	Recreatieroutes (2024)
	Vergroening speellocaties (2022, mogelijk als onderdeel van wijkaanpak)
	Vergroenen schoolpleinen (via IHP)

² Dit overzicht wordt verder uitgewerkt na vaststelling van het Plan van Aanpak en toegelicht in de update van het Groenbeleidsplan.

³ Beleidsvelden worden verder afgestemd tijdens interne consultatie, evenals realisatie van de genoemde geplande producten.

Zoals te zien is in de overall planning in hoofdstuk 6 zal het Groenbeleidsplan zelf worden opgeleverd in 2022. Maar bijvoorbeeld een programma van Eisen of een ondergronds bestemmingsplan, beiden essentieel voor het Groenbeleidsplan, staan gepland voor oplevering op een later moment. De genoemde flexibiliteit van het Groenbeleidsplan als levend document zorgt ervoor dat deze beoogde producten in beeld zijn en blijven, en eventuele gevolgen integraal meegenomen kunnen worden.

4 Wat hebben we nodig?

Na het vaststellen van dit Plan van aanpak werken we het plan uit met alle betrokkenen en gaan we het 'wat' (resultaat, wat willen we bereiken) en het 'hoe' (proces, hoe gaan we dat bereiken?) verder uitwerken. De **vier beleidsprincipes** vormen de leidraad voor het proces.

Groen...

- ...draagt bij aan alle maatschappelijke opgaven**
- ...als basis voor inrichten, beheren en onderhoud**
- ...is er voor iedereen**
- ...doen we samen**

Om te komen tot een update van het Groenbeleidsplan met de juist geformuleerde principes halen we kennis en expertise op, zowel intern als extern, om deze basisprincipes te toetsen op haalbaarheid, om de principes zo ver mogelijk in te vullen en uiteindelijk in de nabije toekomst te kunnen vertalen naar het uitvoeringsprogramma van het geüpdatete Groenbeleidsplan. Er zijn vier fasen te herkennen:

- Fase 1 Analyse en voorbereiding
- Fase 2 Consultatie en participatie
- Fase 3 Beleidsvorming
- Fase 4 Besluitvorming

Fase 1 Analyse en voorbereiding

Wanneer? Q1 2022

Allereerst wordt er een ambtelijke **werkgroep** opgezet, welke het proces, de voortgang en de kwaliteit bewaakt. De werkgroep bestaat uit minimaal 2 interne betrokkenen en 1 externe procesbegeleider. De samenstelling wordt voorgesteld en onmiddellijk gestart na vaststelling van het Plan van Aanpak.

Afstemming geschiedt tweewekelijks, met een update over de stand van zaken door een vertegenwoordiger van de werkgroep tijdens het reguliere overleggen.

Inhoudelijk is de **eerste stap** het **uitwerken van de vier principes**. Ieder principe wordt vervolgens intern bij alle betrokken partijen getoetst en aangevuld. Een tweede parallelle stap is het invullen van de principes, zie het voorbeeld in box 2. Hierbij wordt invulling gegeven aan alle mogelijke perspectieven, kennis en invalshoeken, wordt er een koppeling gemaakt met (bestaand) ander beleid en wordt er aansluiting gezocht naar gewenste manieren van werken.

Voorbeelduitwerking 'Groen is er voor iedereen'

“Er is overal in Heemstede toegang tot voldoende groen in de openbare ruimte.”

Wat betekent 'voldoende groen'?

Hierbij gelden (stedelijke) groennormen, maar ook normen die invulling geven aan maatschappelijke opgaven. Denk hierbij aan groen in relatie tot hittestress in de stedelijke wijken van Heemstede.

De groennorm biedt het uitgangspunt waarop de gemeente beheer en onderhoud kan garanderen, met basiselementen als solitaire heesters, gras en hagen.

Voldoende groen betekent ook het toegankelijk maken van (nieuwe) groene locaties. Waar mogelijk wordt er groen toegevoegd en wordt bestaand groen verbeterd. Denk hierbij aan het bedrijventerrein, parkeerterreinen van sportlocaties, bushokjes, etc.

Welke 'soorten groen' worden bedoeld?

Uit Programma Water wordt een soortenlijst opgesteld met oog voor klimaatadaptatie. Deze lijst kan ook als basis gelden voor het Groenbeleidsplan, bijvoorbeeld voor de groennorm die de gemeente zal hanteren.

Mocht blijken dat er behoefte is aan ander groen, dat niet in de soortenlijst van de gemeente voorkomt, dan wordt in overleg met direct omwonenden en wijkbewoners bepaald welke mogelijkheden er dan zijn. Er is dus ruimte voor flexibiliteit, mits in goed overleg met de wijk.

Wat betekent 'voor iedereen'?

Er is oog voor alle menselijke doelgroepen met ieder hun eigen wensen, jong als oud en voor mensen mét en zonder groene vingers. Verschillende niveaus zijn van belang, zowel wijk- als gemeenteniveau en daarbuiten. Zo zal er per wijk een inventarisatie plaatsvinden (de nulmeting), vervolgens start er ieder jaar een wijkgerichte aanpak om samen met inwoners o.a. aan de slag te gaan met het openbaar groen. Hierbij wordt bijvoorbeeld ook gekeken naar locaties als schoolpleinen, met kansen om te verbinden met beleid zoals het IHP of het Actieplan Spelen.

Voor iedereen betekent ook aandacht voor de niet-menselijke doelgroepen, te weten planten, bomen, dieren en de bodem. Vanuit de Nota Ecologie zijn er bijvoorbeeld ecologische verbindingen te maken, noord-zuid als oost-west. Input voor bomen komt bijvoorbeeld uit de evaluatie van het kapbeleid. Uitkomsten van dit principe voor bomenbeleid heeft bijvoorbeeld weer effect op standplaatsverbetering, etc.

Aan het einde van fase 1 wordt per principe duidelijk wat interne (beleids)overwegingen zijn in het kader van openbaar groen en hoe aangrenzend beleid samenhangt met het Groenbeleidsplan.

Fase 2 Consultatie en participatie

Wanneer? Q2 2022

Participatie op de onderdelen:

- Met inwoners via een enquête⁴
- Met externen (inwoners en organisaties), bijvoorbeeld door 1 of 2 online sessies in Q2 (vorm van consultatie nog nader vast te stellen)

Door (externe) consultatie wordt het beleid verder ingevuld en bijgewerkt waar noodzakelijk. In deze fase is samenwerking met KlimaatLab wenselijk, onder meer in het uitzetten en verspreiden van de enquête c.q. andere communicatiemiddelen.

Daarnaast wordt intern gekeken naar verschillende haalbaarheidsvraagstukken:

1. Welke mogelijkheden zijn er om op wijkniveau een budget voor groeninitiatieven te realiseren?

Dit budget heeft het karakter van het initiatievenbudget, geldt voor alle wijken en geeft invulling aan de gewenste werkvorm van de wijkgerichte aanpak, op onder meer openbaar groen. Indien een wijk een idee heeft voor openbaar groen dat de basis groennorm overstijgt, dan kan in overleg met de gemeente worden gekeken naar de mogelijkheden.

2. Is het mogelijk een wijkregisseur aan te stellen die in samenwerking met betrokken afdelingen voor de wijkgerichte aanpak het participatiegedeelte (over o.a. het openbaar groen en mogelijk gecombineerd met andere opgaven in de wijk) kan organiseren en coördineren?

3. Welke mogelijkheden zijn er om openbaar groen, zoals de bomen, als 'asset' op de begroting te zetten? (naar voorbeeld van gemeente Amsterdam)

4. Welke kansen zijn er om intern de onderlinge samenwerking tussen de afdelingen te verbeteren?

Het Groenbeleidsplan omvat veel onderwerpen, die afdeling overstijgend zijn. Goede samenwerking is essentieel en kan op sommige punten worden verbeterd. Denk hierbij aan samenwerking op bijvoorbeeld maatschappelijke thema's als water of hittestress.

Vraagstukken 1 en 2 zijn mede relevant na het vaststellen van het Groenbeleidsplan en voor in het uitvoeringsprogramma. Vraagstuk 3 is relevant als het Groenbeleid in zijn geheel zal worden herzien en vraagstuk 4 is een intern doorlopend proces.

Omdat dit vier complexe vraagstukken zijn, die vragen om haalbaarheid en tijd kosten, worden zij opgenomen in dit Plan van Aanpak. Uitkomsten van deze haalbaarheidsvraagstukken worden besproken met de werkgroep.

⁴ De enquête wordt eventueel gecombineerd met een ander onderwerp om de 'enquetedruk' richting inwoners beperkt te houden.

Fase 3 Beleidsvorming

Wanneer? Eind Q2 - begin Q3 2022

- Opstellen Groenbeleidsplan door interne werkgroep

Het opstellen van het Groenbeleidsplan wordt in twee rondes uitgevoerd, bestaande uit delen van concept voorstel, inhoudelijke afstemming met de werkgroep en een tweede ronde met delen concept voorstel en afronding.

Fase 4 Besluitvorming

Wanneer? In Q3 2022

- Na zomerreces besluitvorming door College en Raad

6 Planning

Fase	Activiteit	2022								
		Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt
	Ophalen data	X	X	X	X					
1	Interviews interne stakeholders		X	X	X					
	Analyse en opstellen basisnotitie			X	X					
2	Enquête inwoners			X	X					
	Interviews externe stakeholders			X	X					
	Twee (online) sessies				X	X				
3	Opstellen Beleidsplan				X	X	X	X		
4	Besluitvorming							X	X	
	Start opstellen uitvoeringsprogramma								X	X

7 Financiën

Procesbegeleiding (extern) is reeds gefinancierd. Aanvullende financiële middelen voor het opstellen van de update van het Groenbeleidsplan zijn vooralsnog niet noodzakelijk, dan wel begroot voor 2022. In het Groenbeleidsplan zelf worden de financiële uitwerkingen omschreven van de keuzes die worden gemaakt.